

Uredništvo in upravnništvo:
Kongresni trg št. 19.
Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se ne
sprejemajo.
Za odgovor znamka 15 vin.
Izhaja vsako soboto.

JUGOSLOVAN

Velja do konca 1. 1917
K 150.
Naročnina:
na leto K 8.—
pol leta 4.—
četrt leta 2.—
Posamezna številka 16 v.
Inserati po dogovoru.

Štev. 5.

V Ljubljani, v soboto 8. decembra.

Leto 1917.

Nepotrebna stranka

Pred seboj imamo oklic nove kmečke stranke, ki bo za vse večne čase žalostna in sramotna priča, da so se v življenjskem boju slovenskega naroda v odločilni uri našli ljudje, ki so razbili veličastno slovo člega naroda in vseh njegovih stanov in strank. Ustanovili so stranko, ki ni potrebna in je zato sedaj tudi škodljiva našemu narodu.

Čemu nova stranka? Kar ima nova kmečka stranka v besedah lepega v svojem programu, vse to je prevzela iz programa Slov. ljudske stranke. Ničesar novega in ničesar takega ne prinaša, kar ne bi moglo najti trdne opore v načelih Slov. ljudske stranke. Če nova stranka kričavo našteva posebne skrbi, ki tarejo kmeta, moramo vprašati te nove kmete-nekmete, ali ne branijo poslanci Slov. ljudske stranke v državnem zboru prav vseh teh pravic in koristi slovenskega kmečkega stanu tako vzorno in odločno, da bi se lahko Šusteršič in Lampič šla k njim učit, namesto da se prvi v državnem zboru člega pol leta nikjer ne pokaže pri delu za ljudstvo in namesto, da dr. Lampič že štiri leta skrbno zapira deželni zbor ali vsaj ne povpraša ali poprosi svojih tovarišev, da mu svetujejo in pomagajo pri deželnem gospodarstvu. Mirno trdimo: precejšnjega dela tožba v oklicu nove stranke bi ne bilo treba sedaj demagoško kričati v svet, če bi omenjena gospoda nekoliko bolj demokratično vršila svoje dolžnosti kot zastopnika ljudstva. Absolutizem se tudi v gospodarskem oziru ni izkazal, kaj čuda, da se tudi v kranjskem gospodarstvu ni mogel.

Duševni oče nove stranke pravi dalje, da stoji nova stranka na katoliškem stališču in sicer ne le z besedami ampak tudi v dejanju. Mar »Slov. ljudska stranka« ne stoji na katoliškem stališču? Muči nas nekoliko bojazen, da se sedanjim voditeljem nove stranke ne bi vedno posrečilo, da bodo vedno ohranili v javnem življenju katoliška načela pravičnosti in ljubezni do vseh stanov v neskaljeni čistosti in lepoti. V »Slov. ljudski stranki« je bilo in je prostora za vse sloje in stanove slovenskega naroda, ker organizacija, ki sloni na katoliških načelih in hoče združiti vse ljudstvo, mora že radi svojega programa in prave ljudske blaginje opustiti vse, kar bi po nepotrebnem dražilo in vznemirjalo eden ali drugi stan, priznati mora vsakemu njegove upravičene težnje in zato v duhu krščanske pravice in ljubezni med različnimi interesi posredovati, jih izravnati, med posameznimi stanovi buditi in gojiti zmisel in čut socialne solidarnosti in tako vse stanove družiti v bratovski slogi in vzajemni pomoči v veliko narodno družino otrok božjih na zemlji.

Pasar Kregar pravi na plakatu druge nove stranke, da bo v njegovi stranki imel »meščan, obrtnik in delavec« prvo in zadnjo besedo. Sestavljač oklica nove kmečke stranke pa kliče kmete, da bodo »močnejši« kakor vse druge stranke skupaj, od katerih brez kmeta nobena nič ne pomeni. Kakor se vidi, oba hočeta zmagati bolj s silo kakor z načeli pravičnosti, ljubezni in spravljivosti. Ne trdimo, da zmagatvija vse te stvari, a preveč poudarjata »moč« in »prvo in zadnjo besedo«. Vzbujati in paliti tako nevarne nagone, katerih nima niti slovenski

kmet niti meščan, ni prav čisto v smislu katoliškega stališča.

Čudno zanimivo pa je tudi to. Kregar, najozli sodelavec sestavljač nove kmečke stranke, očita »Slov. ljudski stranki«, da je v nji prevladoval kmečki življenjski čemu pa potem Šusteršič in Lampič ustanavljata novo kmečko stranko, ko sta pa v »Slov. ljudski stranki« zadnja leta imela edino besedo. Uganko nam reši sestavljač nove kmečke stranke, pravi, da se je prejšnja stranka razšla »vsled upornosti raznih poslancev«. In še enkrat pravi: »Ne zaupajte nobenemu poslancu več, ki ga Slovenska kmečka stranka ne sprejme v svojo sredo!« Tedaj »upornost poslancev« je rodila novo kmečko stranko. Ni je rodila ne skrb za kmeta, ne za meščana, ne za delavca ampak »upornost poslancev«. Kdo so ti isti »uporni poslanci« in komu so se upeli?

Slovenski javnosti, našemu kmetu, meščanu in delavcu, pa naj so doma ali na fronti, je jasno kakor bel dan poglavje o »upornih poslancih«. Sest državnoborskih poslancev kranjske »Slov. ljudske stranke« se je uprlo absolutizmu Šusteršiča, ki bi moral kot voditelj najbolj skrbno čuvati, da stranka res živi in dela po svojem temeljnem načelu, namreč res demokratično. Njihov upor tiči samo v tem, da niso volili v delegacije moža, ki mu ogromna večina slovenskega naroda že davno ne zaupa več, njihov upor obstoji v tem, da po svoji vesti, ker se zavedajo odgovornosti za usodo člega jugoslovanskega naroda, niso smeli poslati v delegacije moža, ki po svoji politiki ne daje nobenega poročila, da bi pred Nemci in Madžari tako zastopal tožbo in pravico našega naroda, kakor narod danes hoče in od vseh svojih zastopnikov tudi zahteva. Ali ni pravi upornik tisti, ki izdajalsko zbeži iz ponosne politične organizacije slovenskega ljudstva vseh stanov, ali ni pravi upornik tisti poslanec, ki sramotno zapusti prvobornike našega naroda, združene v »Jugoslovanski klub«, ali ni pravi upornik tisti, ki v času, ko zastopnik našega naroda z vso pravico in mirno zavestjo, — ker vestno brani pravico našega naroda — zahtevajo od naroda zaupanje, ker so tega za odločilni, a zmagoviti boj najbolj potrebni — z neizmerno zlobo sčuva narod, naj ne zaupa svojim zvestim državnim poslancom.

Slovenski oče naše stranke in počenjanje njegovih opredeljenih narodni slogi, stanovski solidarnosti in zdravemu razvoju katoliške misli med nami, zato smo popolnoma prepričani, da bo naše ljudstvo ostalo zvesto pri svojih temeljnih načelih, in pri svojih dosedanjih političnih organizacijah, ne pa zašlo na pogubna pota gotovih oseb, ki v korist naših narodnih nasprotnikov doma začenjajo — protinaroden, nekrščanski, stanovski boj med brati.

V spomin.

„Suženstvo — je veleizdaja“.

Krek malo pred smrtjo v Splitu.

Zgodovinsko vprašanje.

Poslanci dr. Korošec, Stanek in Petruszewicz so v imenu Jugoslovancev, Čehov in Ukrajincev stavili na zunanje ministrstvo sledečo interpelacijo glede povzročitve ruske okrožne note z dne 28. novembra 1917 in zavijanja pojma o pravici narodov do samoodločbe. Interpelacija pravi:

Dne 29. novembra 1917 je c. in k. ministrstvo zunanjih zadev objavilo, v Carskem selu z dne 28. novembra 1917 datirano okrožno noto sveta ljudskih komisarijev in pa odgovor avstroogrške vlade na to noto. V tem odgovoru so omenjene smeri za mirovno pogodbo, ki se naj sklene, kakršnih smeri ni v tej okrožni noti. Iz poročila c. in k. zunanjega ministrstva na vrhovno armadno poveljstvo v Badnu pa je jasno razvidno, da so govorice o svojevoli potvorbah okrožne note popolnoma utemeljene. Spozna se, da manjka v celoti začetni odstavek, ki naznanja, da je

nemška vlada na podlagi smeri ruske revolucije: brez aneksij in kontribucij in z jamstvom pravice do narodne samoodločbe pripravljena začeti mirovna pogajanja. Tedaj veljajo te smeri tudi za Avstroogrsko in se dotični odstavek v odgovoru nanaša nanje. Nadalje je tudi zamočeno, da se svet ljudskih komisarijev obrača tudi do delavskih množic v Nemčiji in Avstroogrski in da pričakuje miru med narodi samo od boja revolucionarnih množic proti vsem imperijalističnim nakanam. Končno je bil pod naslovom »Zmeheno« zamočan ves zadnji odstavek, ki zahteva odgovor narodov ne v besedah, ampak z dejanji.

Pred odgovorom avstroogrške vlade Rusiji, kakor je bil razglašen dne 29. novembra, je zunanje ministrstvo po ministrskem predsedniku v poslanski zbornici podalo izjavo, ki je v velikem nasprotju z odgovorom: Kajti, dočim odgovor grofa Czernina v ruskih smereh najde pripravo podlago za pogajanja in si pridržuje zgolj pravico do protipredlogov, odklanja izjava ministrskega predsednika zahtevo po jamstvu narodne pravice do samoodločbe implicite javno s tem, da pravi, da so vsi predpogoji narodne samoodločbe v obeh državah monarhijske že dani v današnji njuni ustavi. To se pravi: navzlic jasno izraženi volji vseh slovenskih narodov naj ostaneta dualizem in kronovinska ustava nedotaknjeni.

Na g. zunanjega ministra stavimo sledeča vprašanja: 1. Kako more vlada zagovarjati, da se svetovno-zgodovinske listine, kakor je ruska okrožna nota z dne 29. novembra 1917, namenoma objavljajo v tako potvorbni obliki?

2. Kaj so izpustili ravno odstavek, ki govori o ruskem mirovnem pogovju, ki zahteva jamstva za narodno samoodločbo?

3. Ali je bil 29. novembra 1917 objavljen odgovor monarhijske res odposlan v tej obliki? Kajti kako bi mogel ruski svet ljudskih komisarijev povsod razglasiti, da je Avstroogrsko sprejela celotni mirovni program revolucije, to je, da je kot podlago za pogajanja sprejela tudi zahtevo po jamstvu pravice do narodne samoodločbe? Ali je bila nato izjava avstrijskega ministrskega predsednika v celoti sporočena v Petrograd?

4. Kako more c. in k. zunanji minister trditi, da je v izjavi avstrijskega ministrskega predsednika avstrijskim narodom priznana pravica do samoodločbe? Ne da bi hoteli preiskavati, ali v Avstriji obstoji res demokracijska volilna pravica, kjer močna slovenska večina v poslanski zbornici tvori le manjšino, kjer ima po 43.000 Nemcev en državnozborniški mandat, dočim pripade 55.000 Jugoslovancev, 60.000 Čehom, 105.000 Ukrajincem in na primer 120.000 koroškim Slovincem ravno tako tudi le eden in je slovensko zastopstvo v gosposki zbornici le prav nezadostno, ne da bi hoteli omenjati ogrske razmere, kjer ima 60% Nemcev — madžarov samo 7% poslanskih mest, vidimo v naziranjih, da naj iz mnogih narodov obstoječi državni zbor odločuje o usodi posameznih narodov, zdravi logiki nasprotujejo protislovje v primeri z jasnim programom »samoodločbe narodov« — Če je grof H. Rilling 29. novembra 1917 v nemškem državnem zboru pravico do samoodločbe Poljakov, Litvinov in Kuroncev opredelil v tem smislu, da si bodo ti narodi sami dali tisto državno obliko, ki odgovarja njihovim razmeram in smeri njihove kulture, če celo izjava viteza S. idierja onstran ruške meje stanoječim narodom privoščijo popolno prostost pri odločitvi o njihovi državni bodočnosti, tedaj srednji sili sami postavljata tako nazore o pravi samoodločbi, ki so diametralno nasprotni onim, ki se naj uporabijo pri avstroogrskih narodih. O usodi naroda, o njegovi državni obliki more po načelu narodne pravice do samoodločbe odločiti samo zastopstvo naroda samega. Svojo tozadevno zahtevo smo ponovili v deklaraciji 30. maja 1917 in kasneje ter smo jo pred poklicanimi činitelji jasno izrazili in tako tedaj označili svoj program samoodločbe.

Ali ne misli vlada, da z navedenimi potvorbami in s čisto svojevoli in zavijanjem pojma samoodločbe ne škoduje ugledu države?

5. Mi hočemo mir, zahtevamo, da se odstranijo vse ovire skorajšnjega sklepa miru, pač pa smo mnenja, da bodo hotene nejasnosti, skrivanje in potvorbne listine razun začetnih naših uspehov rojile le globoko nezadovoljnost, nezaujanje in nove težave in za miru potrebne narode novo strašno razočaranje. Mi zahtevamo je hitel razlagati, »jaz sem človek, ki se vsake t. uri naveličam, med vojsko še posebej; saj služba ni bila težka, nasprotno skoraj nobenega dela, pa ravno to ni je postalo neznošno. Na vsak način sem moral pro. saj bom na slabše naletel, prav dobro vem, pa ne stori nič, samo da je malo izpremembe«.

V veži je pripovedoval 35 letni bivši tovarniški delavec: »Pri vojakih sem se navadil tobaka, vodenega jututreka in večerje in se narisčesa, ampak najhujše mi dene, da sem se takorekoč navadil umazane, kot ogje črne srajce in razcapane obleke. Preje je ne bi bil obelzel za ves svet«. Šaljivec mu je zapel refren: »Temu treba se privaditi, čas h sicer težko gre«.

Drugi je začel pripovedovati: »Jaz sem se pa najtežje privadil večerov brez otrok. Vsak večer sem jih doma poučeval. Moja žena ni za to; drugače je izvrstna gospodinja, jaz sem pače čez dan med delom v tovarni mislil, kaj in kako jim bom povedal. Še sedaj vedno, kadar sem sam, mislim, kaj bi jim pravil, kako bi me izpraševali. Srbi me, žena mi pše, da sta fanta čisto podvajala, kar me ni, ona nima časa, a provizacija da toliko oprava«.

Zopet je šaljivec ponovil refren.

»Vedno se sprašujemo, kaj nam prinese čas po vojski, zraven pa se še sedaj pridno navajamo na razmere po vojski«, je dostavil mož, ki je doslej molčal in mislil.

B. Č.

LISTEK.

Pri kadru.

Nekdo je primerjal kader božji poti, kamor zahajajo seveda le fantje in mošje, jaz bi ga primerjal rajše srcu v polkovnem organizmu; od njega se odtaka zdrava kri in kar se pokvari in oslabi, se nujno zopet prej ali slej vrne h kadru, da se tu nanovo poživijo in okrepi ali pa izloči začasno ali trajno iz organizma. Zato ne pozna vojaškega življenja, kdor ga ni opazoval tudi pri kadru.

Sprejemna sobica polkovnega srca je pri tranzenki, kakor so krstili naši fantje nemško »Transenenabteilung«. Ta sprejme vsakega novodošlega rekruta, tukaj dobi vsak popotnico, kadar zapusti polk. Marškompanije so pri tem izvezte. In prometa je obilo.

Vračajo se ranjenci in bolniki, ki so po bolnicah toliko okrevali, da lahko bolnico zamenjajo s polkovnim rekonvalescentnim oddelkom; vračajo se vojaki, ki so v kaki etapni službi ali v zaledju pri kakem prebiranju postali sposobni za fronto, da jih prideli prva marškompanija; prihajajo vojaki, ki so na katerekoli način izgubili dosedanje mesto, da odidejo zopet v Lebring ali Waiz čakat novega povelja. Zato je tranzenko nekdo primerjal tudi krčmi, kjer se mora ustaviti vsak vojak na svojem potovanju.

Zanimivo je o azovati te potnike. Tako različni po poklicu, starosti in postavi, izobrazbi, značaju in premoženjskih razmerah, nosijo vendar skupen pečat. Improvizirani, samo začasno misljeni sedanjí vojaški ustroj, ki se je takorekoč sebi in svetu v začudenje ustalil, jim ga je utisnil. Za par tednov, k večjemu mesec je bilo vse urejeno in leta je preživelo.

Med temi popotniki zagledaš spretnega trgovca, ki si je v par letih ustvaril trdno firmo, vsaka sekunda je bila zanj zlato in sedaj sprašuje izraz njegovega začudenega obraza in vsaka njegova kretnja ne restano, zakaj je ves vojaški ustroj tako čudno urejen, da je toliko čakanja. Ko je prišel iz bolnice, je čakal dober teden na superarbitracijo, po superarbitraciji je prišel v drugo mesto in čakal tukaj daljšega povelja. Čakal je tri mesece in dočkal mesto povelja novo prebiranje; kot sposoben za vojno službo v fronti se je vrnil h kadru, tu je bil po dolgem čakanju, ker je bilo odčno, da vendarle ni za težja dela dovolj trden, poslan zopet k superarbitraciji in sedaj odhaja zopet drugam in bo spet čakal. Strah pred tem čakanjem in nadejem vojaškim poslovanjem mu je krejko začrtan na obrazu.

Za njim jo primaha 47 letni posestnik. Precejšnje posestvo ima na Gorenjskem, bolešno ženo, 14 letno hčerko in sina pri vojaki. Preje je mislil, da se mu bo grunt podl, če bi ga dva dni ne bilo domov, sedaj sta pa pri vojakih oba s sinom že leto dni. »No, kako pa vi, oče, tudi v vojaški sukni ne morete zatajiti gorenjskega gruntarja?« — »Saj ni, da bi govoril.«

Počasi mi vendar pove svoje razmere. Če bi bila sama, povedal bi vam še marsikaj, čutne reči; čeprav ste študirali, bi se veliko naučili. Samo to rečem, celo leto nisem odvrnil toliko, kot bi bil en teden doma, pa ne stremim lenarjenja. Veste, svet gre iz tečajev.«

Enoletni prostovoljec, ki je ravno pred vojno dovršil študije in začel prakso pri sodišču, se je vrnil iz pisarne v etapni bolnici. Tamošnjemu naredniku je bil odveč, ker je hotel imeti med osebjem samo osebe prijatelje in zaupnike; označil ga je kot popolnoma neuporabnega in komandant ga je kot takega poslal h kadru nazaj. Med čakanjem zabava tovariše enoletnike z razpravo o Nietzscheju, pripoveduje, kaj je vse študiral pri vojakih in tolaži tovariša, ki je bil vpoklican ravno pred izpitom in bi bil lahko že pred letom dovršil študije; zlag je že skoraj obupa nad učenjem. »Kaj naj rečem jaz«, se oglasi še mlajši enoletnik, »kot sedmošolec sem zamenjal šolo z vojašnico«. Pa ne mislim rad na to, sedaj ni čas za mislece ampak za lahko miselnost ljudi Gospoda pridete zvečer h Pikapolonicu? Danes je tudi klet odprta«. D. misli sem se, da mi je pred par dnevi tožil prijatelj, da bodo prebivalci dobili slabo sodbu o Slovincih, ker popijejo ogromne množine vina, in sem se tolažil, da popito vino ni samo merilo naše pijanosti ampak bolj naše nesreče in nezadovoljnosti.

Ravnokar je prišel na vrsto mlad fant s pokvarjeno desno roko. Dasi nesposoben se je prostovoljno javil k marškompaniji, še neradi so mu dovolili. »Veste«.

odkrito delo za mir, brez dvoumnosti in zahrtnosti, da se dejanska ovira miru javno pokaže in da lahko vsi narodi delajo na to, da to oviro odstranijo. Ali zunanji minister tedaj ni mnenja, da s čudno igro z mislijo narodne samoodločbe oddaljuje narode od miru? Ali hoče vlada to vprašanje razpravljati jasno in javno, brez zaplivanja in zavajanja?

5. Jeli gospod zunanji minister pripravljen, upoštevati globoko osebnostno nezaupanje, ki je izraz mišljenja večine prebivalstva monarhijske?

Je li skupna vlada pripravljena, v smislu te volje odkrito povedati dejanske garancije za popolno izvedbo pravice narodov samoodločene pri mirovni pogajanji?

Vprašanje ne potrebuje nikake podrobne razlaga.

Za Jugoslavijo.

Jugoslavanski akademiki so izročili Jugoslovanskemu klubu sledečo izjavo:

Jugoslavanski akademiki pozdravljamo majniško deklaracijo, prisegamo na to najsvetlejšo narodno zahočeno — poslušajo voljo največjega Jugoslavana urja, Janeza Evangeusta Kreka — in se klanjamo, globoko potrti nad preranim grobom, spominu nesmrtnega genija.

Vemo, da je le nesloga naš pogin, vemo, da se jejo sovražniki z zlobnim namenom v naše vrste razorožili; ključemo k zaručenju, k skupnemu delu ves naš narod. Neomajna je naša vera v moč narodne ideje in v neizmerno silo narodove voje, neomajna vera v moč naše mladosti. Nočemo sizenjstva, ker je človeštva nevrečno, nočemo se otresti človeštvo ponižujočega jarma in zahtevamo za svoj narod suverene svobode, suverene enakopravnosti!

Brez strahu so naša srca. Minili so časi, ko smo trepetali za bodočnost svojega naroda; zadnjo senco bojazni je pregnal narod sam, ki se je zjedini v eni misli, v eni želji, v eni volji!

Vztrajajte vsi dobri in plemeniti, ostanite zvesti vzviseni ideji in neomajni v sveti borbi, voditelji in glasniki nasi!

Stoj, narod od Mure do zadnje čeri južne Adrije, neustrašen v boju za svojo zemljo in svojo pravdo, za zasluženim zaničevanjem in prokletstvom za vsakogar, ki te izdaja, ki ti v tvojem imenu zločinsko krade zadnji žarek upanja in svobodno solnce!

Našega naroda ni uničilo ne sovraštvo ne nasilje, ko si ni bil v svesti svojega kulturnega zvanja in svojih pravic. Kje je sila, ki ga ukloni, odkar so naši voditelji razvili prapor majniške deklaracije in zahtevali, da mora bratska kri k bratski krvi, bratska zemlja k bratski zemlji!

Domovina mati! Čuj prisego našo: Za pravdo naše zemlje, za svobodne grobove dedov naših, za svobodne vode in svobodno morje, za svobodne gore in polje pod njimi, za svobodno solnce naše — polagamo na vzviseni oltar svojega naroda ves svoj up in vso svojo mladost in vse svoje delo, svoje besede zadnji glas, zadnji utrip svojega srca, zadnji svoj din. Ni trpljenja, ki nas ukloni, ni preganjanja, ki nas omajajo, ni žrtve, ki nam iztrga iz srca zahtevo, izpovedano v majniški deklaraciji!

Verujemo v vsem žarom svoje duše v bodočnost našo, verujemo v svobodo našo, verujemo v moč pravične jugoslovanske ideje in živimo in umremo za naš veliki cilj!

Na Dunaju, dne 2. grudnia 1917.
Sledi čez sto podpisov jugoslovanskih visokosolcev brez razlike svetovnega naziranja.

Za deklaracijo so se izjavile občine: Sv. Križ pri Kostanjevici, Dole pri Idriji, Krčina, Trnovo, Ilirska Bistrica, Jaboljica na Notranjskem, Kamnik, Hrašnje, Loke v Tuhijski dolini, Studenec Ig, Videm v Dobrem polju, Biške, Selca pri Šumberku, Rečica na Štajerskem, Povir pri Sečani, Voglje, Kranj, Podgora v Dobrem polju, Kompolje, Spodnja Idrija, Grosuplje, Trizisce, Pazin v Istri, Ljubno na Gorenjskem, Železniki, Dolina v Istri, Zagorje ob Savi.

Prav tako sta se izjavila za majniško deklaracijo kluba občinskih svetovalcev „Slov. ljudske stranke“ in „Narodno napredne stranke“ v Ljubljani in 50 občin občin Domžale.

Na delo za organizacijo S. L. S.

„Slovenec“ piše:

V kratkem se snidejo zaupniki S. L. S., da si izvolijo načelstvo in vodstvo stranke. Zato pa je treba, da se somišljeniki po vseh okrajih krepko organizirajo. Vsak somišljenik S. L. S. mora pri tem delu pomagati. Povsod naj se napravijo agitacijski odbori. Za shod naj se sedaj pošiljajo začasnim vodstvom imena zaupnikov, ki pridejo na zborovanje. Kakor čujemo od raznih krajev grobokopi edinstvi S. L. S. neumorno agitirajo za nepotrebnost kmečke stranke, zabavljajo protiškofo in proti državnim poslancem. Poštenim možem, ki so jih brez vednosti zapisali v podpis kmečke stranke, branijo preklcati svoj podpis pod lažnimi pretevezami ali z obljubami. Kdor vam zabavlja proti našemu, samo za blagor naroda vnetemu in delujočemu škofo, ki dá zanj vse, kar ima, takemu pokažite vrata, naj bo, kdorkoli. Kdor širi nezaupanje do državnih poslancev S. L. S., kdor ruje zoper Jugoslovanski klub, tak razdira naše skupno delo, tak razdira temelje naše domačije, tak ni naš človek in ne sodi v naše vrste.

S. L. S. je priznavala dr. Šusteršiča za svojega načelnika, dokler ni izstopil iz Jugoslovanskega kluba in dokler ni razdružil S. L. S. Ko pa je napravil herostratsko delo, da je v tem usodnem, za naš narod zgodovinsko tako važnem času razbil edinstvo v Jugoslovanskem klubu, ko je ubil S. L. S. in s tem zanesel razpor med naše vrste, tedaj smo se morali ločiti od njega in ljudem povedati, da je najhujši škodljivec naroda sedaj tisti, ki je zanel med somišljeniki S. L. S. baklo razdora. Naši narodni nasprotniki, veliki in mali, niso mogli prenesti, da bi bil naš narod edin v zahtevah za svoje pravice, kakor ga je ujedini ljubljanski knezoškof s svojo izjavo za deklaracijo, podpisano od zastopnikov vseh slovenskih političnih strank.

Zato je moral nekdo priti, ki med politično edinstvo Slovence zanesel prepričanje. In žalostno je, da je to vlogo prevzel bivši načelnik S. L. S. dr. Šusteršič na veliko veselje in korist naših narodnih nasprotnikov in v neizmerno škodo slovenskega naroda. To je onl veliki politični greh na našem narodu, ki ga ne more in ne sme pozabiti nihče, ki res ljubi svoj narod in ve, da je za sedanjí usodni čas potrebna pred vsem absolutna edinstvo vseh Slovencev.

In drugi politični greh je ta, da se s snovanjem kmečke stranke hoče zanašati med narod sovraštvo med stanoviti in da naj temu služi naš pošten slovenski kmet.

Gorje veri in cerkvi med Slovenci, ako duhovščina pravočasno ne spozna, kam jadramo, ako jasno pred narodom ne pokažemo, da nam je za koristi slovenskega naroda več, kakor za eno, če se tako zaslužno osebo. Naj osebni somišljeniki dr. Šusteršiča ne mislijo, da nam je lahko nastopiti proti bivšemu načelniku S. L. S., ali da nas vodi pri tem kaka osebna mrznja. Nič tega! Toda kdor je razbil v tem času edinstvo v Jugoslovanskem klubu, kdor je uničil S. L. S., kdor sedaj hoče hujskati kmeta zoper druge stanovite, kdor hoče kot voditelj katoliške politične stranke preko našega škofo v deželi delati zmedo med našimi kmeti, tak ni naš mož in njemu ne moremo zaupati usode našega naroda.

Kratke opombe k dolgemu oklicu.

Sledeče opombe so potrebne, ker je nova kmečka stranka po mnenju pretežne večine slovenskega naroda nepotrebna, čeprav si sama v svojem oklicu domišlja, da je „najneobhodnejše potrebna“.

1. „Profesorske spletke“. So baje razdružile „Slov. ljudsko stranko“. Spominjamo se, da je dr. Lampe na lanskem občnem zboru „Zadržne zveze“ pri vrtili milo zaklical: „Z Bogom, gospodje filozofi in profesorji. Jaz grem s kmetom!“ Kasneje je bil dr. Lampe mnenja, da bi bilo najbolje vse profesorje naložiti na avtomobil in jih odpeljati nekam daleč. Profesorjev pa se vendar ni mogel rešiti, kajti „Slov. ljudski stranki“ je bil tajnik „profesor“. Kaj pa, — ali ne leti mogoče očitek proforskih spletk baš na omenjena dva gospoda? Oba sta bila namreč pri „Slov. ljudski stranki“, oba sta zopet pri novi „kmečki“ stranki.

2. „Po razslu... smo je sešli kmeti zaupniki iz vseh delov dežele in smo sklenili soglasno... Resnico bomo povedali, da bi jih komaj 20 našli. Pa „soglasno“ so sklenili! In sedaj prihajajo dan na dan izjave moč začasne vodstva, katerim načelnik nove stranke sam priznava, da so jih brez njihove vednosti in privoljenja izvolili v vodstvo, in ti močje pišejo, da niso bili zraven in vsi so „soglasno“ proti novi stranki in za „S. L. S.“ In še viz vseh delov dežele. So cele pokrajine na Kranjskem, kjer si niso upali poiskati in imenovati niti enega zaupnika.

3. Prva in najvažnejša naloga S. K. S. bo odpraviti vojsko in viniti mir. Če bi si nova stranka postavila res to edino nalogo, bi jo morali tudi mi pozdraviti. Pa če tudi to ni njena edina naloga, a v eno „prva in najvažnejša“, smo tudi mi za njeno vojno napoved: „Brezobzirno se bodo razkrinkali tisti elementi, ki se sedaj delajo za podaljšanje vojske in se ne zmenijo za gorje, pod katerim ječijo narodi“.

Mi ne moremo pozabiti Lampetovih ključev z balkona dež, dvorca, mi ne moremo pozabiti govora nekega pos. nove stranke v Unionovi veliki dvorani, — čeprav ni bil govorjen za podaljšanje vojne, ampak — pred začetkom vojne. Pa kdo bi se bil tedaj „zmenil za gorje, pod katerim ječijo narodi“.

4. Trdno zaslobo kmečkih pravic vidi stranka v samosvoji pravici občinske uprave. Zato bo z vso odločnostjo nastopala zoper vsako prikrasjanje občinskih pravic in bo odločno zahtevala, da se odstrani pritisk državnih uradov na županstva ter obratno razširijo pravice občinske samovlade. To izjavo podpisemo tudi mi, ker se sliši kot najhujša obtožnica. Priporočamo pa, da to pošteno in krepko grožnjo stranka razglasi in izjavi tudi v lastni hiši.

5. Nova stranka je „za politično zedinjenje hrvaško slovenskega naroda“, v smislu deklaracije jugoslovanskih poslancev z dne 30. maja 1917... Podčrtane besede so tudi v oklicu krepko tiskane, pristavku niso pripisovali takega pomena. Zato moramo mi to dvoje spraviti v bolj jasno luč. Kakor Šusteršič tako tudi nova kmečka stranka noče poznati — S. L. S. niti v monarhijski. Kakor hrvaškomadžarske frankovci, pozna nova stranka samo hrvaško slovenski narod tretjega rodnega brata pa zataji ne samo pred nemško in mađarsko vlado, ampak celo pred svojim lastnim narodom in ima poleg tega še to sleparsko predznost, da javno trdi, da je to „v smislu deklaracije jugoslovanskih poslancev z dne 30. maja 1917“. Gospodje! Laž je velik greh in naš narod tudi političnih lažnikov ne mara. Povejte odkrito: „Ali ste za deklaracijo?“ Če ste, potem slovensko popravite prvi stavek še z besedico — „srbskega“ — in spodite iz svoje srede dr. Šusteršiča, ki je tudi za deklaracijo, pa brez S. L. S.

6. Večletni nasprotniki Šusteršičeve nedemokratske vlade so dosegli velik uspeh in njihovo veselje bo, kolikor jih poznamo, priručno in odkritosrčno. Kajti, kar sami proti Šusteršiču niso mogli dočeti, to sedaj v novi kmečki stranki zahteva sam „nekronani vojvoda kranjski dr. Šusteršič“ — in sicer: „prosto kritiko delovanja poslancev“. Stali smo in stojimo na stališču, da stranka ne more biti zdrava brez poštene kritike, ki ravno v demokratični stranki oživlja in nadzira vse delovanje strankinih organov, v prvi vrsti seveda voditeljev stranke, državnih in deželnih poslancev, občinskih zastopnikov itd. Seveda so tudi deželni odborniki — pod kritiko. Pojem „proste“ kritike moramo razložiti v toliko, da pod „prosto“ nečemo umevati prostaške kritike, pač pa stvarno, ki bo v obliki dostojna, čeprav je časih nekoliko pikra in budomašna.

7. B. S. de o „lažnjivem časopisu“ in „osebnih širokosti“, podkrepimo s tem dejstvom, da je prav do zadnjega časa imel v našem kranjskem časopisu edino, prvo in zadnjo, absolutno besedo dr. Šusteršič, kakor je to razvidno iz škofovega pisma.

8. Tudi besede: „Triletna izkušnja nas je zadoštila“ moramo pojasniti kakor sledi: Ta tri leta je imela večina pristave „Slov. ljudske stranke“ zavezana usta prav tako njeni državi in deželni poslancem; govoril, vladal in gospodaril je — bodi poteženo in zahvaljeno — samo deželni odbor kranjski in ne „Slov. ljudska stranka“.

9. Še eno besedo našim ženam. Novi možje jih vabijo, da prelomijo zvestobo tisti stranki, ki je z dr. Krekovo mislijo in neomajljivo doslednostjo in poštvovalnostjo toliko velikega in dobrega storila za splošno in gospodinsko izobrazbo naših mater in deklet, za organizacijo delavk in za žensko volilno pravico. Zvestoba je — hvala Bogu — še vedno najlepša čednost slovenske žene in mi verujemo, da bodo slovenske žene, matere, gospodinje, vzgojiteljice in dekleta kmečkega in delavskega stanu ostale zveste svoji „Slov. ljudski stranki“.

10. Iz srca pa so zato tudi namgovorjene besede v oklicu nove stranke:

Znabimo se vseh spletkarjev, jerošov in sleparjev, ki na naš račun iščejo zase koristi in časti“.

Nismo in nočemo biti ovaduh!

„Slovenski Narod“ prinaša pod naslovom „Iz knjige našega narodnega trpljenja“ sledečo okrožnico bivšega načelnika dr. Šusteršiča iz leta 1914: Strogo zaupno!

Gg. zaupnikom S. L. S.!

Grozodejstvo v Sarajevu, živinski - surovi umor plemenitega in mogočnega zaščitnika Slovencev in Hrvatov ter njegove preblage soproge, je razkrilo rak-rano na narodnem telesu Jugoslovancov:

Hudodelstvo velestrbsko zaroto.

Nobenega dvoma ni, da deluje ta zarota tudi na Slovenskem in skuša na prikupljiv način zvesti slovenski narod odniti svoji veri in Avstriji.

V tem smislu delujejo razni listi, ki se sicer včasih potuhnejo, njihova glavna smer je pa dosledno obrnjena na razkrivanje ljudstva in otrovanje s truplom velestrbskega protiaustrijskega nacionalizma.

Ore se za zaroto zoper obstoj katoliškega slovenskega naroda.

V tej resni uri je v prvi vrsti dolžnost Slovenske Ljudske Stranke, da obvaruje naše ljudstvo preteče mu nevarnosti.

Obračamo se do vseh naših zaupnikov z nujno prošnjo, da posvečajo tej zadevi največjo pozornost in o vsem, kar izvedo, nemudoma poročajo tajništvu S. L. S. v Ljubljani.

Zlasti se prosi poročila o sledečih točkah:

1. Ali se opaža v Vašem kraju kak pojav v smislu velestrbstva, odnosno protiaustrijskega? Od katere strani?

2. Ali se razširja v Vašem kraju slabo časopisje? Kdo je razširja?

3. Kdo je v Vašem kraju naročnik kakega slabega lista, kot so: „Slov. Narod“, „Dan“, „Naš Glas“, „Slov. Dom“, „Učiteljski Tovariš“, „Sava“, „Zarja“ itd.?

4. V katerih gostilnah ali drugih javnih prostorih je kak tak list razporežen in kateri?

Prosimo za najnujnejši odgovor na ta velevažna vprašanja, da bo vedelo strankino vodstvo ob pravem času ukreniti vsa potrebna obrambna sredstva.

Domovina je v nevarnosti, tedaj vsi možje na krov! Vse za vero, dom cesarja!

V Ljubljani, meseca julija 1914.

„Svojčas se bomo približje porazgovorili o tej okrožnici.“ Za danes povemo samo to, da je taka okrožnica res krožila po deželi, da pa ni bila nikdar sklenjena ne v seji vodstva ne v seji izvrševalnega odbora S. L. S. Odgovornost zanjo nosi samo eden — absolutist Šusteršič.

Krekov spomenik.

V pondeljek se je v Ljubljani vršil razgovor, kako naj poslavimo Krekov spomin. Razgovor je vodil predsednik odbora za Krekov spomenik vladni svetnik dr. Detela. Poročevalec Otton Župančič je izjavil, da je ob smrti ranjakega takoj prišla misel, da moramo postaviti spomin možu, ki je bil večičenje slovenske in jugoslovanske duše. Pismene nasvete so poslali bivši ljubljanski župan Ivan Hribar, dekan Koblar in občan Borovnica, ki je nabrala 5000 K za spomenik Razgovora so se udeležili župan Ljubljanski dr. Ivan Tavčar, podpredsednik „Slov. Matice“ vitez Grasel, ravnatelj Anton Kristan, konzist svetnik Janez Kalan, predednik odvetniške zbornice dr. Majaron, primarij dr. Gregorič, profesorja dr. Grafenauer in Bogomil Remec, katehet Zaplotnik in dr. Jez.

Pri razgovoru je bilo sproženih več velikih načrtov, končno pa je prišlo do soglasja: Ranjki Evangelist naj dobi primeren spomenik na grobu, pa tudi v mestu mu postavimo preprost umetniški spomenik. Sedanji odbor naj vneta nabira prispevke. Splošna želja je, da daruje narod čim večje svote denarja, kajti razen z obema spomenikoma bi Krekov spomin najbolje proslavili, če bi v njegovem praktičnem duhu in skibi za splošno duševno in gospodarsko osamosvojitve in povzdgo naroda zbrali velik zaklad, iz katerega bi dobivala slovenska mladina delavskega kmečkega, obrtnega, trgovskega, stanu in poklica, za družni delavci, dijak in kulturni delavci zadostna sredstva, da se grede izobraževati v širni svet. Slovenska javnost, občine, gospodarske in denarne organizacije, društva, petični posamezniki, pa tudi pierski ljudstvo, ki je tako razumelo in ljubilo pokojnega Kreka, bo gotovo kmalu zbralo velike svote za Krekov spomenik. Odbor bo napravil tudi pravila, ki bodo jamčila zato, da bo uprava tega zaklada vseslovenska in pri razdeljevanju ustavov pravična na vse strani.

Darove sprejema tudi naš list.

Kultura.

Načrtaj za Krekov nagrobni spomenik je razpisan. Dnevno časopisje prinese natančne nasvete.

Naši koncerti in naše občinstvo.

O koncertu „Glasbene Matice“ piše „Slovenec“ z dne 20. t. m.: „Piemlova zdravica“ je slavnostna koračnica, ki vžge in ki je v svojih besedilih res tudi vžgala občinstvo do cepetanja z nogami“.

Pa tožimo še, da nimamo dobrega občinstva! V Ljubljani pričakujemo le še, da katerega izmed skladateljev ali izvrševalnih organov od razposajane radosti nabijejo, kajti navdušenje v teh koncertih ne pozna meje. Sicer pa se je v ljubljanski koncertni dvorani zgudilo pač že vse, kar vanjo ne spada.

Opominimo torej dotičnike, ki čutijo potrebo do cepetanja in ploskanja v nedostojni meri, naj se razdivjajo drugje. Bil bi že zadnji čas, da se naseli v ljubljanske prireditelje dostojna resnost in sumno razdivjanost izpodrine resnično zanimanje za glasbo in njeno vsebino. Občinstvu, ki se pri koncertu vede kakor v teh časih ljubljansko, so lepše stvari nedostopne. Najlepše je poslušati drugače. To cepetanje ni bilo na mestu, tudi če so stili za „Zdravico“ jugoslovanske deklaracije. (Jugoslovani št. 31) „Slovenec“ piše dalje: „Log za logom se skriva“ je preveč teoretičen da bi ugajal in nima komponistskega zamaha. Zdi se mi, da berem roman, a mesto dogodkov in besed najdem samo slovnico — teorijo.“ Zdi se mi, zdi se mi — Tudi meni se nekaj zdi — Toda kaj, če bi pa ne bilo tako? Premislimo malo, kaj to pomeni! Zbor je gotovo teoretičen, v kolikor je glasba sploh teoretična. Glasba je gotovo teoretična, saj so že njeni začetni pojmi taki, da se morajo imenovati teoretični, kaj pa šele vse drugo, kar pride pozneje. Kako posebno teoretično zamore postati onem, ki ne pozna niti začetne teorije glasbe, tega ni težko razumeti. Da se dopisovalec o glasbi ne spozna, tega mu ne moremo vzeti v zlo, a da piše o stvarih, v katerih se ne spozna in da piše kakor bi pisali strokovni izobraženci, tega mu tudi v dobro šteti ne moremo. Kajti brez „komponistskega zamaha“ ta zbor gotovo n in dopisovalec ga mora poznati le s tega koncerta, ker bi sicer bilo tako težko govoriti o tem zboru. Da ni ugajal, je pač krivo prednašanje — kajti skladba spada med najboljše Premrove posvete zboru in je res dobra in lepa. V vseh teh slučajih pa jih sliši le komponist. On seveda ni dobro skladal. Vzemimo pa slučaj, da bi skladba bila dobro prednašana in bi kljub temu ne ugajala; to navsezadnje še nikakor ne bi pomenilo, da je skladba slaba. Čim bolj površno bo poslušalstvo, tem manj mu bo ugajala dobra glasba; čim odličnejše bo poslušalstvo, tem bolj bo iskalo poglobitve, tem bolj neprijetna mu bo vsaka slabost.

Se dalje stoji v ravnostni listu: „Delica Bučar je igrala glasovirske točke, a ni mogla priti med nemiro in v dvorani do polne veljave. Dvorana namito polna, ki je zasluženemu vodji Hubadu burno poskalo; kaj truda stane tak koncert, ve samo tisti, ki je imel opravka s tem „Zaslugi priznanje“. Zopet stara pesem. In navdušnja do glasbene umetnosti ne da priti glab do veljave, to je še vse premalo navdušenja. Se vedno boljše je močiti in poslušati kakor ploskati in nič poslušati. Glasba ni ustvarjena zato, da ji ploskamo nego zato, da jo poslušamo; in pianistka bi brez dvoma tudi bila bolj zadovoljna, če bi posvetili več pozornosti njeni igri kakor lastnemu ploskanju — In potem Delica Bučar je morala biti tudi pridna, da se je toliko izobrazila, da nam more igrati. Truda nemalo. Zaslugi priznanje. Ali ne le enemu, ne le gotovim, ampak vsakemu, ki jo zasluži. Namesto navdušenosti, naj pa rajše pride na površje ljubezen do glasbe in ta bo vsak čas dobro vedela, kaj ima storiti in kaj opustiti. Ta ljubezen je predpogoj za naše glasbeno življenje, ki ima začeti.

Vse naše glasbeno življenje od sedaj je brez vsakega načrta, brez vsake osnove, improvizatorično. Vsako delo, enkrat ali dvakrat igrano, je staro. Če hočemo kulturno kaj doseči, mora priti povsem drugače. Glasbeno življenje se mora prenoviti, glasba mora biti negovana, sistematično negovana. Domača produktivnost se mora zvišati, saj vendar nismo rojeni zato, da bi igrali tuje stvari, to se pravi — pred vsem tuje stvari. Ampak domača produkcija se mora zvišati, iz nas mora priti vedno več, kar vse moramo gojiti — Igrajmo predvsem naše lastne proizvode, dela drugih narodov v drugi vrsti. „Slov. Narod“ pravi o isem koncertu med drugim tole: „V solih in koncertnih klavirskih točkah nas je popeljal snočni koncert tudi v svetovno literaturo“. Predvsem ta „tudi“. Saj je v večini koncertov, ki jih priredijo pri nas, predvsem zastopana glasbena literatura drugih narodov. Takrat je torej „tudi“ naša. In potem „svetovna“! Torej glasba vsakega drugega naroda je svetovna, slovenska glasba, le ta ne spada tja —

Kar sta napravila v solopesmi Dr. Benjamin Ipavec in Lajovic in še marsikaj drugega in še od marsikoga drugega, ni mnogo manj vredno, kakor proizvodi drugonarodnih skladateljev. Spoštovanja do samega sebe, tega je tudi treba, in kdor samega sebe spoštovati ne zna, tega tudi drugi ne bodo spoštovali — C.

Nova založba naznanja svojim številnim naročnikom, da izidejo njeve knjige „Martin Krpan“, „Podobe iz sanj“ in „Vzori in boji“ šele tik pred božičnimi prazniki.

Drobtine.

Dobrotnik naroda in —? Vsa slovenska javnost ve, koliko desettletj smo se morali boriti, da smo dobili kolektor toliko slovenske srednje šole. Bivša ministar Kautz in Hartel sta dejansko priznala in pripomogla k tej naši narodni življenjski potrebi in pravici. Samo slovenskih učnih knjig nismo še imeli. Ministarstvo je radevolje dalo slovenskim profesorjem dopust, da spišejo slovenske knjige. Najprej pa naj govori bivši ljubljanski župan Hribar: „Je za založnika knjigam da nam je skrbeti. Isto zagotovilo sem prejel tudi pri referatu. To je bilo povod, da sem v deželnem zboru stavlil predlog naj se deželnemu odboru dá večji vsakoletni kredit za preskrbo slovenskih učnih knjig za vse predmete višje gimnazije ter mu narodi, da izpolnjuje za profesorje ki se obvežejo knjige spisavati, potrebne dopuste. Ta predlog je bil sprejet; a njega izredba ni odgovarjala važnosti in nujnosti stvari. Kmalu nato je prišel namreč deželni odbor pod popolni vpliv, takorekoč v odvisnost od dr. Šusteršiča, ki je menda za vse drugo imel več smisla, kot za to, v našem kulturnem in prosvetnem zru tako nujno stvar. Gospod predsednik „Društva slovenskih profesorjev“, katero je, viden brezbriznost deželnega odbora, samo prevzelo skrb za slovenske učne knjige, mogel bi o težavah in uspehih svojih posredovanj pri deželnem odboru, marsikatero — pač malo veselo — pesem zapeti. Iz danes pretelega „Slovenca“ sem izvedel, da je knezoškof dr. Jeglič prevzel vse, nad 100.000 kron iznašajoče izdatke za znanstveno in šolsko izdajo slovensko-latinskega slovarja. Kako me je ta vest razveselila ne morem povedati. Saj je to eden onih znamenitih dogodkov zadnjega časa, ki nam povzdigujejo srca, ki tudi najma-

lodušnejšim med nami glasno oznanjajo, da gremo novemu življenju nasproti. Pa še iz nekega občira je ta blagodejni čin ljubljanskega škofa znamenit: on daje Slovencem najlepši povod, napravljati primere med rodoljubjem škofa dr. A. B. Jegliča, in deželnega glavarja dr. Ivana Susteršiča. Prvi iz svojega, drugi iz deželnega ne! V spoštovanju klanjam se pred prvim. — V Mozirju, dne 28. novembra 1917. — Ivan Hribar. Naš pristavek naj pove samo še to: ta škof slovar je edina knjiga, ki je še manjkala. Sedaj imamo vse potrebne slovenske knjige.

Spreobrnjenje. ...? Dr. Susteršič je rekel, da mora stranko razpustiti, ker ta je vsled taktike in neke terih izjav načelnika „Jugoslovenskega kluba“ izgubila aktivno zmožnost ali po slovensko rečeno: postala v Avstriji nemogoča. Kaj je zagrešil dr. Korošec? Smisel njegovih besed je bil ta: Mi hočemo, da se jugoslovensko vprašanje v monarhiji reši v smislu naše deklaracije. Če ga Avstrija in Ogrska nočeta rešiti se pred sklepom miru, kaj moremo mi zato, da pride naše vprašanje pred svetovno mirovno konferenco. Tako dr. Korošec in v tej popolnoma pošten in patriotični izjavi je Susteršič našel velik in strašen greh — proti državi. Katero vladno razsvetljenje je dr. Susteršiča takoj čez noč spreobrnilo? Kajti „Slovenski Narod“ poroča: „Bilo je dva ali tri dni pred volitvami v delegacije. Jugoslovanski klub je imel dve dolgotrajni seji z dnevnim redom: jugoslovansko vprašanje. K eni teh je prišel nenadoma tudi dr. Susteršič. V splošni debati se je oglasil tudi on ter v dolgem govoru razvijal načela, po katerih je voditi politiko in taktiko jugoslovenskega kluba. Klub mora ostati v najostrejši in najbrezobzirnejši politiki napram Seidlerjevi vladi, kakor napram vsaki vladi, ki ne vsprejme naše deklaracije za podlago pogajanj med vlado na eni in Jugoslavo na drugi strani. Deklaracija ne sme biti in ostati naš ideal, marveč minimum naših realnih zahtev, od katerih ne moremo odjenjati napram nobeni vladi. Ako ne bosta Avstrija in Nemčija hoteli uresničiti našega programa, ga bo pač moral rešiti kak tretji faktor! — Poročilo je točno, točnega odgovora pa bo naš narod zastoj čaka od dr. Susteršiča. Lahko si tedaj vsak sam napravi sodbo o tem možu in ta sodba bo držala.“

To je izjava! Prejeli smo dopis: Slavno uredništvo „Jugoslavana“! Vse občine Podgora v Dobropoljah, dne 2. XII. 1917 je podpisal občinski odbor sledečo izjavo:

1. V polni narodni zavesti se pridružujemo jugoslovanski deklaraciji z dne 30. maja 1917. in pozdravljamo celi Jugoslovanski klub, ki je tako vestno, točno in v polni meri zadel in uveljavil voljo in stremljenje celokupnega jugoslovenskega naroda. Zakaj mi vemo: Če so se bili v tej vojni hrabro in neustrašeno Nemci in Madžari, so storili svojo dolžnost, ker jim je bila Avstrija — mati. Če smo se pa bili ravno tako hrabro in neustrašeno, ali mogoče še bolj — o tem naj govore odlikovana prsa naših junakov! — mi Jugoslavo, ki nam je bil vse dosežani režim in Avstrija — mačeha, nismo storili svoje dolžnosti, temveč sto in stokrat več. Zato zahtevamo, da pridemo po vojski do istih pravic in do prav tako visoke veljave kot jo imata omenjena dva naroda v monarhiji. To pa je mogoče samo v izvršitvi naše jugoslovanske deklaracije začrtane v državnem zboru, vsaka druga rešitev bi bila za naš celi Jug narodna smrt, in zato kličemo vsem tistim, ki ne gredo naše poti: Proč roke, torej proč od naš!

2. Popolnoma se pridružujemo mirovni akciji sv. očeta, papeža Benedikta XV. ter Njegovega Velikanstva cesarja Karla I. in pozdravljamo vsak korak, ki nas bi približal toli zaželenemu miru.

3. Z zgražanjem obsojamo iz top dr. Susteršiča in Franca Jakliča iz Jugoslovenskega kluba ter najodločnejše odklanjamo ustanovo nove stranke in ji še danes pišemo na čelo smrtni udarec. Obenem se najskrajnejše zahvaljujemo našemu prevzvišenemu knezoškofu Bonaventuri Jegliču, ki nam je tako jasno obelodanil in razložil napake v postopanju dr. Susteršiča in njegov absolutizem.

4. Izjavljamo, da se je naš domači poslanec g. Franc Jaklič z izstopom iz Jugoslovenskega kluba postavil proti volji celega jugoslovenskega naroda, zlasti pa proti volji svojih lastnih volitev, vemo pa, da tega ni storil iz svojega lastnega nagiba in premisla, v kak prepad nas bi privedel tak korak, zato ga kar najodločnejše pozivljamo, naj nemudoma preklic svoj izstop, sicer smo mu primorani izreči najstrožjo nezaupnico. Ako tega ne stori javno potem časopisja tekom 8 dni, mu odrekamo naše zaupanje in ga pozivljamo, naj takoj odloži oba oči nas mu poverena mandata.

5. Obzljajamo, da sta s svojim odstopom in razdorom napravila ravno dva slovenska poslanca tolik škandal in sramoto nam samim in vsem našim južnim bratom.

Občinski odbor občine Podgora v Dobropoljah, dne 2. decembra 1917.

Jožef Zevnik,
župan.

Pripomba uredništva: Povedati moramo, da se po Susteršičevem izstopu doslej še ni oglasila niti ena občina, ki bi bila odobrila Susteršičev ali Jakličev izstop ali ustanovitev nove kmečke stranke. In vendar je preteklo že celih 14 dni.

Tudi Ljubljana ne mara Kregarja in njegove stranke. Ker je Kregar ustanovil lastno stranko, so mu naši občinski svetniki vzel načelnštvo kluba S. L. S. v občinskem svetu ljubljanskem in izvolili za načelnika g. Jerneja Šerjaka. Obenem so zavrgli tudi novo Kregarjevo stranko.

Strašno poziv in slovenski „Jona“. Občinski odbor v Železnikih „pozivlje“ poslance Jugoslovenskega kluba iz Kranjske, naj brezobzirno vržejo v morje slovenskega „Jona“, ki je kriv nikdar pričakovanega viharja, da ga požre riba ogorčene obsodbe celega slovenskega ljudstva.

Dnevne novice.

Ne imenujte Ga po nemarnem uskoku. Stari graničarski junaki bi se v grobu obrnili!

„Slovensko kmečko stranko“ imenujejo tudi: „Stranko kranjskih strahopetcev.“

Mak, mak, mak... Sredi polja kima... Siro-mak, v Slici novce ima!

Kdo je umrl sredi dela? Kdo je vzel sredi dela dopust?

Dežman v nebesih: „Kaj Dežman II? To je ne-taktnost! Protestiram. Jaz sem spisal vsaj „proklete grablje!“

Iz zapiska zgodovinarja I. 1948: „Politično je bil Susteršič srednje dober statist, dokler mu je sufliral Krek!“

Petdeset (?) županov zborovalo. Jeka: Malo, malo!

Kaj si misli kranjski paša? To je zdaj naloga naša: Dol po Savi jo mahimo, S frankovci koj blok nar'dimo! Sava breg in brod odnaša, pazi duša, pazi paša!!!

„Usliši nas, Gospod!“ Tržaški Jugoslavo obeh veroljupcev, brez razlike stanu in stranke, vojski in nevojaki, meščani in okolčani so se 29. novembra udeležili slovesne zadušnice po ranjenem očetu jugoslovanske deklaracije dr. Kreku. Velikostna bazilika sv. Antona novega je bila polna ljudstva, ki je molilo za ranjakega. „Edinost“ piše: „In tedaj, ko so po končanem opravilu zadoneli po cerkvi mogočni, pretresljivi akordi Usliši nas, Gospod!“ — tedaj se nam je zdelo, da se vsa ta tisočero glava množica vtiplja v to divno molitev, ne toliko, da bi dal Gospod mir in pokoj njegovi duši — saj si ga je inak sam zaslužil pokojnik s svojimi blagimi deli, s svojimi krizmi in trpljenjem — temveč da izprosi blagoslova za uresničenje one velike ideje, kateri je pokojnik živel in umrl! Da, usliši nas, Gospod, da nikdar ne vskali med nami otrovno seme izdajalcev naroda jugoslovenskega, usliši nas, Gospod, da naš narod edin in složen doseže svoj končni cilj, da bo na svoji zemlji le sam svoj gospod!“

Mirovno gibanje. Zadnje nedeljo so slovenski socialni demokrati priredili več mirovnih shodov. Mislimo, da bi splošno zahtevo po miru tudi mi morali poudariti na javnih shodih po celi Sloveniji.

Krekov večer priredi v nedeljo 16. t. m. „St. petersko prosvetno društvo“ v dvorani „Rokodelskega doma“ ob 6. uri zvečer. Prireditelj bo neke vrste aka demija z živ. sliko Krekovega dela.

Prešernova hči Ernestina Jelovškova je te dni umrla v visoki starosti. Znana je njena knjiga „Spomini na Prešerna“.

Nemec Roeger išče po Dunaju in drugod papirja in stavec za novi Susteršičev list. Sicer so na tuden dobili v roke „Zadružno tiskarno“, pa vendar iščejo njegovi zaupniki v Ljubljani še kako boljše, modernejše tiskarno, katere pa ne morejo dobiti.

Dar. Za sklad S. L. S. pod načelnstvom prelata Kalana je daroval g. Kregar v Ljubljani 10 K, za Krekov spomennik tudi 10 K.

Osepele vojaki — rojaki v Gradcu prosijo sl. javnost, da se jih za božje spomni s cigaretami, smotkami in tobakom. Prijazna darila tudi v najmanjši množini sprejema pisarna „Dobrodelnosti“ v Ljubljani, Kolesarova ulica št. 35.

Ali smo tudi že na Kranjskem tako daleč, da železniški uradniki na državni železnici nočejo znati slovenski. To se je nedavno zgodilo v Podnartu, na domači postaji dr. poslanca viteza Pogacnika.

„Resnica“? tako bo ime novemu glasilu nove kmečke stranke. Priznati moramo, res lepo ime, a v njen glas ne bomo mogli verjeti, dokler „Resnica“ ne odkrije vseh resničnih nagibov in tajnih potov deželnega glavarja.

Nekaj za zdravje.

Avstrijski Jugoslavo hočemo živeti, prvi pogoj zato pa je, da dihamo. Če umrje navaden zemljan že tedaj, ako mu odtegneš sveži zrak samo za 5 minut, kako mučno mora biti v očeh vsakega — ne rečem: človekoljuba, ampak vsakega človeka, če ima le kosček tistega mišičevja v prsih, ki mu pravijo srce, življenje naroda, kateremu sosedje in gospodarji niso pustili svobodno dihati skozi stoletja. Odrasel možak potrebuje do 1000 gramov kisika na dan, kar je jako veliko, ako pomisliš, da je v zraku tega življenjskega plina samo 21 prostorninskih odstotkov in vendar ga najdeš povsod dovolj, tega prostega zraka, kaj?

„za vse je svet dovolj bogat; in srečni vsi bi bili — če kruh delil bi z bratom brat s prav srečnimi čutili!“

Svobodno dihanje na čistem, prostem zraku, brez obtusujajočih korzetov in neprijetnih postavnih pasov poraja v človeškem zasebnem in javno-narodnem življenju obilico življenjske gorkote, ki se kaže na zunaj v krepkem delu, v največji energiji za vse, kar je lepo, dobro, resnično, v blagor poedincu in narodni celokupnosti, v srečo za sedanjimi minjivimi časi, pa tudi za dobo, ki ima svoje korenine v večnosti.

Pa čemu naj bi to stvar razlagali in tako nosili vodo v morje. Edino razni volkovi, umazani ščenerjanci, nedoberniki, nekateri plemiči, ki vidijo glavno človekovo zaslugu v tem, da je rojen in uživa nezastuženo dedščino in posamezni krošnjari (hausierer=Hauser), ki so pozabili na „novo zapoved, da se ljubite med seboj“, zanikavajo še javno po zbornicah temeljno pravilo higijene: Za življenje je potrebna mnogo prostega, svobodnega zraka za posameznike, kakor za ljudstvo!

Naj omenimo še nekatera druga pravila, važna za dihanje našega ljudstva:

1. Izogibaj se krajev, kjer je mnogo prahu, velikomestnih cest, plesišč in kakajenih gostilniških lokalov!

2. Čim več blaga je v tvojem stanovanju (koberci ali „tepihi“ po tleh, zastori po oknih, volnene blazine) in čim slabše je tlak, toliko več prilite ima prah, da se nabira v tvoji sobi, pa tudi v tvojih pljučih! Zato imej preprosto stanovanje. Kdor snazi opravi le tlak, naj to stori le z mokro brisačko, suha prah le razburi in spravi kvišku!

3. Vedno bolj sili zimski mraz skozi špranjasta okna v sobo. Kaka reva, ki si ni mogla na noben način oskrbeti potrebnih drv in premoga, si utegne misliti: Malo žerjavice je še v peči v kuhinji; te nagrebem v lonec in postavim v mrzlo sobico, da si vsaj majčkno omečen otprle prste. Ubogi prijatelj, usmiljenja vredna žena, ne delaja tega! Iz žerjavice se utegne razviti pogubni plin, ogljenčev oksid, ki se javlja v modrih zubečkah nad žerjavico in če zaspiš v bližini takega groznega lonca, te utegnejo najti jutri trdega v postelji. Če si pripravil za tak slučaj, bi ti seveda le čestital v sedanjih mizerijah. Iz istega vzroka ne zapiraj tudi nikoli zaklopnice peči v dimnik, dokler je še živ ogenj v peči.

Meščani, ki imate svetilni plin v hiši, pazite, da bodo petelinici vedno zaprti in da pač ne bo puščala kaka plinovna cevka. Ogljenčev oksid je v plinu, ki je bil že morda tolikokrat vzrok, da te je bolela glava in se ti je kar vrtelo po nji. Zelo nevaren je vsak kuhalni aparat na plin, ako zgoreli plini ne morejo prosto na plano.

4. Mladina je upanje in bodočnost naroda. Zato pa pozor posebno na zrak v sobi, kjer bivajo in sladko spijo naši ljubljani otroci! Pozimi je dober zrak v njih še bolj potreben nego poleti, ker ga kvari razven cloveških pljuč tudi še leščerba s slabim petrolejem in peč z manj vrednim kurivom. Ne puščaj čez noč v spalnici premočene obleke; nikoli ne trpi v spalnici cvetlice v posodah ali svežih šopkov. Rastlina tudi diha in z izdihanimi ogljenčevimi dvokislimi ti dela nepotrebno konkurenco; čemu? Krasno spiš v sobi, ki ima odprto eno okno; seveda ne sme stati postelja naravnost ob oknu, da bi ti vlekel mrzli nočni zrak naravnost v glavo. Če moraš kedaj po noči vstati, je treba v mrzlem letnem času pri tej praksi posebnih previdnosti. A kdor navadi otroka na spanje pri odprtem oknu, mu skaže bistveno uslugo za celo življenje.

5. Ne kurite preveč, tudi če ste oblagodarjeni s kurilvorn! 16° je popolnoma dovolj, pri višji temperaturi se ti telo ogreje in ko greš na mrzlo, toliko lažje prehladi. Pazi skrbno, da ne boš hodil preveč neprevidno iz mrzlega na toplo in naopak; katari, pljučnica in podobne dobole so kazni za tako lahko-miselnost.

6. Bodi na prostem, kolikor se le da veliko; solnce in čist zrak ti utrdita telo. A na prepihu nikdar ne stoji, posebno ne razgret in poten. Če hodiš na prostem in ti piha mrzel veter v obraz, hodi molče poleg tovariša in prihrani razodenje svojih nevažnih skrivnosti za pozneje, drugače si vtegneš nakopati tak katar, da ga boš pomnil vse življenje!

7. Oče in mati, navadita otroke, da dihaajo vedno le skozi nos, ne pa skozi usta! Pri vsakem dihu sprejmeš 1/2 litra zraka, na dan torej čez 10.000 litrov. Ako se le malce zavedaš, koliko je v zraku prahu in bolezenskih kalic, potem ti bo precej jasno, da si z ustnim dihanjem moraš prej ali slej nakopati kako bolezen, kakor so difterija ali davica, razne boleznii v sapniku, influenza, jetika, pljučno vnetje in druge take dobole. Usta skupaj, zato pa nozdri na široko odpri! Seveda moraš tudi skrbeti, da bode nosnice vedno čiste; robec ne sme biti samo nemški „tašentu“, rutica za v žep. Ljudi, ki radi dihaajo z usti, boli pogostoma glava, miglja jim pred očmi, oči in spominjim pešata; stvar ni tako nevažna, kot se ti morda zdi.

8. Navadi sebe in svoje, da boste dihal počasi in globoko! To je pa mogoče le, ako držiš telo ravno po konci, ne pa telo sključeno in hrbet zvit. Kako potrebno je torej čevljarju, krojaču, urarju in drugim obrtnikom, da večkrat vstanejo, sklenejo lakti zadaj na hrbtu navskriž, gredo za trenotek ven in 10—20 krat prav počasi in globoko zasopejo! Zenske proč s korzetom, ozkimi ovratniki, pasovi in drugo nesposobno šaro, ki kuje telo v verige!

9. Stariši, ne dovoljujte otrokom neumne in škodljive navade, da bi si v postelji vlačili odejo preko glave in nosu! Na ta način vdihovaje se izdihano ogljenčevu kislinu vedno znova; če pa ima zrak namesto 0.04% v sebi kakih 6% te strupene kisline, potem boš našel otroka zjutraj kar skopaneja v potu, tožil ti bo, da ga boli glava, da mu miglja pred očmi, tresle se mu bodo roke itd.

Odrasel človek potrebuje vsako minuto 8 litrov čistega zraka, odrasel narod pa potrebuje v isti meri svobodnega zraka za razvoj in življenje. Tega življenjskega zraka in mira hočemo zase in za vse. Zato smo napisali te vrstice za preprosto zdravje, ki naj ga našemu narodu da in ohrani dobri Bog, da bomo v prosti domovini imeli tudi zdravo ljudstvo.

Vojska.

V Flandriji se je angleška ofenziva razbila na nemški protiofenzivi. Zopet isto, kar smo že povedali: par kilometrov semintja in na tisoče žrtve.

Rusko-rumunsko bojišče že par dni počiva, ker so se začela pogajanja za premirje. Ni naša stvar, da bi označili politični pomen te akcije in pa možnost, da se sklene mir; mi smo mnenja, da moramo biti zelo previdni in se ne smemo vdajati prehitrim nadam. To pa zato, ker bi bilo razočaranje potem prehudu.

V Benečiji je začel Conrad zopet ofenzivo in sicer na planoti Sedmerih občin. Uspehi so že precejšnji. Čisto umevno je, da se bo razbremenitev ruske fronte pokazala v Italiji.

V Palestini je fronta ista kakor pred enim tednom. Obe stranki zbira svoje sile za odločni spopad, ko bo šlo za Jeruzalem. Če se bodo mirovna pogajanja še dolgo nadaljevala, bodo Turki lahko dobili ojačenja z armenske fronte in iz Evrope; potem bo slika drugačna. Samo časa bo treba, Palestina in Armenija sta precej oddaljeni in nimata dosti dobrih zvez.

Politika.

V nemškem državnem zboru sta izjavila kancler in njegov namestnik, da tudi ona dva spoštujeta samoodločno narodo v Rusiji. Prav tako je v avstrijskem državnem zboru izjavil ministrski predsednik Seidler, da smo tudi mi pripravljani za mir brez „teritorialnih nasilstev“, da priznavamo ruskim narodnostim pravico samoodločbe, da pa ne dovolimo vmešavanja v naše notranje razmere, kajti v Avstriji imamo že splošno in enako voljno pravico in tako je pri nas samoodločna narodov že — uresničen ideal. Naši bralci najdejo odgovor na te trditve na prvi strani pod naslovom „Zgodovinsko vprašanje“.

Državni zbor je rešil begunski zakon v pristriženi obliki od strani gosposke zbornice. Poslane Fon je v obširnem govoru ostro grajal postopanje uprave proti beguncem, ki še sedaj nimajo svobode gibanja, mnogi še dosedaj niso dobili begunskih podpor, prehrana po taboriščih je nezadostna, beguncem delajo nerazumljive težkoče pri vrnitvi v porušene kraje, kjer ni dovolj delavnih sil, da popravijo porušene kraje. — Zbornica je dovolila 60 milijonov za podpore obrtnikom; poslanec Gostinčar je v posebnem predlogu pozval vlado, da naj izdatno podpira malo obrt. Prav tako je interpeliral radi gredga postopanja z delavkami v vojaških skladiščih v Vevčah in zahteval, da

dobi kranjska dežela svoj uradni list v slovenskem jeziku.

Poslanec Hladnik je prašal radi dopustov črnovojnikom. Vukovič je povedal, da v stradaloti Dalmaciji prebivalstvu vzamejo skoro vse ribe; umestno je bilo vprašanje poslanca Hladnika, kam gredo zaplenjena živila. Pišek je vprašal, ali hoče vlada ukreniti, da naši južni kraji dobe prevozno dovoljenje za sadno drevje; ostro je tudi ožgosal revizicije v mariborskem okraju, kjer vzamejo zadnji krompir; dr. Verstovšek pa je nastopil proti surovemu postopanju upravnih organov proti slovenskim kmetom na Štajerskem; dr. Rybaf se je zavzel za naše časopisje, kateremu manjka papirja. dočim ga dunajski listi, ki se grejejo v naročju vladne milosti, trtijo. Dr. Lovro Pogacnik pa je brezobzirno šibal germinacijo v naših krajih, kjer z nesramnim, a zlohotnim potvarjanjem lepih slovenskih krajevni imen delajo ljudstvu krivico, ki je državi v sramoto.

Dá, Nemci mislijo, da so naše dežele že njihovo „posestno stanje“, kajti kočevski grof Barbo si predrzne našo deželo imenovati „das deutsche Land Krain.“ Kakor Nemci pri nas, tako si domišljajo Madžari, da so tudi oni že pravi gospodarji jugoslovenskih zemelj do morja. Ta teden je zbornica razpravljala o podaljšanju nagodbe z Ogrsko. Sicer tudi vsi nemški poslanci priznavajo, da je ta nagodba vir avstrijske politične, gospodarske in socialne slabosti pred Ogrsko, pa vendar hočejo trdnih vezi z Madžari, da obranijo nemško-madžarsko nadvlado. To je namen dualizma! Zato morajo biti Jugoslavo proti dualizmu in naše trpljenje in stališče sta v trdih besedah slikala naša poslanca Spincič in dr. Verstovšek.

Prvi je poudarjal: „Miru si želimo vsi. Eden predpogojev miru je načelo samoodločbe narodov. To načelo bi moralo obveljati povsod in bi se ne smelo izvrševati v parlamentu, v katerem je več narodov zasopanih in kjer bi posamezni narodi mogli biti majorizirani. Da dosežemo mir, bi moral vsak narod za se po svojih zastopnikih v skupščinah odločevati o svoji usodi. Moralo bi se onemogočiti, da se po vojni ne dogaja vse ono, kar se je godilo raznim narodom, posebno našemu: srbsko-hrvatsko-slovenskemu, da namreč ne bo narodov dvojne vrste, vladajočih in služujočih, da ne bo tujevladja, ki se je izpremenilo v enem delu hrvatsko-srbsko-slovenskega naroda v pravo strahovlade.“

Da je bilo to mogoče, je pripisati sistemu dualizma, ki ima v njem svojo podlago nagodba. Ta, ne le da se tolmachi vselej na korist Mažarov, a na škodo tej polovici, posebno pa Hrvatske in Slavonije. Dualizem je tedaj sam na sebi nesreča za Jugoslavo in pomenja uničenje ter smrt tega naroda.

Nikdar in nikjer niso vlade z lastnimi državljani tako slabo in zločinsko postopale kot naše vlade s Hrvati, Srbi in Slovenci.

Vojno so neki nemški državniki in madžarski politiki označali za vojno med nemštvom in slovansvom ali kot vojno proti Slovanom. In vendar so poveljevali milijonom Slovanov, da se bore v nemške in madžarske namene. Najhuje je, če se človek more boriti za svoje robstvo. Našo zemljo, naše morje hočejo imeti. Ne umevajo, da imajo te dežele svojega gospodarja že tisoč let, in ta gospodar je slovensko-hrvatsko-srbski narod. Če se naši nasprotniki sklicujejo na posestno stanje, je to posestno stanje ustvarjeno na prevari in sili. Proglasili so nas za izdajalce države, pa nam je ljubše, da nas označujejo za izdajalce držav kot pa za izdajalce svojega naroda. Ker je nagodba z Ogrsko osnovana na nasilju in v protislovju z načeli demokratizma in samoodločbe narodov, zato bodo Jugoslavo glasovali proti dualizmu. — Škodljivost dualizma v gospodarskem oziru je jasno očrtal dr. Verstovšek. Pri nas pomanjkanje vsega, na Ogrskem vsega dovolj. Naša vladna nima poguma nastopiti proti Madžarom. Ogrska se je med vojno na zunaj zaprla ne samo proti sovražnim državam, ampak tudi proti nam. Ograja dualizma mora pasti, zato smo proti nagodbi. Z 18 glasovi večine je bila p. daljšana nagodba z O rsko. Rešili so jo Poljaki, dr. Susteršiča ni bilo videti — nikjer.

Pri vsaki priliki so naši poslanci javno tožili državno upravo radi triletnega preganjanja našega naroda med vojno. Zahtevali so, da gre posebna neodvisna parlamentarna komisija v naše kraje preiskat vse slučaje. Vladi je te dni res poslala — dva nemška in enega hrvatskega uradnika s to nalogo v naše kraje. Jugoslovanski klub je v posebni interpelaciji odklonil to uradniško komisijo.

Pozornost je bila ta teden obrnjena na zasedanje delegacij. Nemci, Madžari in — Poljaki so stopili v tesno zvezo proti 18 jugoslovenskim, češkim in ukrajinskim delegatom, ki so svoje stališče glede mirov-nih pogajanj, trajnega miru in samoodločbe narodov jasno označili v še omenjeni skupni interpelaciji. Zunanji minister grof Czernin je na dolgo govoril o vojni in miru in v soglasju z nemškimi in madžarskimi delegati — in sicer je to storil na izrecen poziv grofa Tisza — odklonil razlago samoodločbe avstrijskih narodov, kakor jo razumejo Jugoslavo, Čehi in Ukrajinci v svojih deklaracijah.

Razum naše vlade in njenih varovancev ne gre tako daleč, da bi razumeli, da si mi želimo samo to, kar je naš zunanji minister v tako genijih besedah govoril o — Albancih: „V Albaniji skušamo v doslednem nadaljevanju svoje politike poživeti čut skupnosti naroda in njegove državnosti in ustvariti temelje za samopravo in za kulturni napredek dežele.“ Se slepec bi videl ta razloček. Grof Czernin je povedal tudi, da stojimo pred mirovnimi pogajanj z Ljeningo-rusko vlado.

Premirje je že sklenjeno na vzhodnih bojiščih. „Kako se bodo razvili dogodki na Ruskem“, pravi naš zunanji minister, „ne morem napovedati.“ Cilj naše države je: „skleniti mir, ki bo Avstroogrsko pustil nedotaknjeno v njeni svobodi, samostojnosti in teritorialnem posestnem stanju. Izsiliti nočemo novih ozemelj, zahtevamo pa zanesljiva jamstva za naš svobodni in nemoteni razvoj v bodočnosti.“ — Tudi mi, odobravamo to stališče, ker nočemo ničesar tujega ampak hočemo mir tudi v lastni domovini.

ROJAKOM.

Zdravje je tudi za narodno gospodarstvo največjega pomena. Saj veste: „Zdravje — največje bogastvo.“

Mnogim noročnikom, ki se pritožujejo, da lista sploh ne dobijo ali neredno ali prekasno, povemo, da uprava list odda pravočasno vsem naročnikom. Posebne težave delajo našemu listu na Koroškem. Pobrigali se bomo za — enakopravnost. Sprejemamo samo še nekaj naročnikov. List se prehitro širi, papirja pa ni.

Uredništvo in upravnništvo.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Stritarjeva ulica šte. 2

Delniška glavica
10.000.000 kron.

Poslovnica c. kr. avstrijske
državne razredne
loterije.

Rezervni fond okroglo
1.500.000 kron.

Podružnica v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici, sedaj v Ljubljani, in v Celju.

Sprejema vloge na knjižice
in tekoči račun proti ugodne-
mu obrestovanju.

Kupuje in prodaja vse vrste
vrednostnih papirjev. finan-
cira erarične dobave in dovo-
ljuje aprovizacijske kredite.

Stanje vlog koncem septembra 1917 ca. K 200.000.000.—

Glavnica K 60.000.000.—

Češka industrijalna banka

Podružnica v Ljubljani: Stritarjeva ulica št. 9

Financiranje vojaških dobav. Krediti za aprovizacijske nakupe.

Vsakovrstne bančne transakcije. Srečke c. kr. avstr. razredne loterije. Nakazila vojnim njetnikom.

Jadranska Banka

Podružnica LJUBLJANA.

Delniška glavica: K 12.000.000
Rezerve: nad K 1.000.000

Centrala:
Trst.

Podružnice:
Dubrovnik — Dunaj
Kotor — Metković
Opotica — Split
Šibenik — Zadar

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4%
Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu ob-
restovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na mora-
torij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE IN PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd.
in srečke c. kr. razredne loterije.

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska
mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PREVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA
Telefon šte. 257.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Stalna zaloga poljedelskih strojev:

motorjev, mlatilnic, viteljev, slaomreznice, reporeznice, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov itd.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in specerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

travnih in deteljnih semen, pese, korenja, repe.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina, žganja itd.

Lastna izdelovalnica in prekaževalnica klobas. Lastna zeljarna.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana Franciškanska ulica 6. Ljubljana

registr. zadruga z omejeno zavezo.

Letni zaključki

Tiskovine za šole, županstva
in urade. Najmodernejši
plakati in vabila za
shode in veselice

Najmodernejša uredba za tiskanje
listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija — Litografija

Katoliška Bukvarna

priporoča:

Andrejka, Dr. Rudolf v., **Slovenske Krieger-
und Soldaten-Lieder.** Aus Kunst- und
Volksdichtung ins deutsche übertragen. K 3'30.

Gogolj N., **Taras Bulja.** Povest. Iz ruščine
prev. Vladimir Levstik. Cena K 1'65.

Grafenauer, Dr. Ivan, **Zgodovina novejšega
slovenskega slovstva.** I. del. Od Pohlina
do Prešerna. Cena K 2'20. II. del. **Doba na-
rodnega prebujenja.** Cena K 6'82.

Grafenauer, Dr. Ivan, **Iz Kastelčeve zapuš-
čine.** Rokopisi Prešernovi, Kastelčevi in drugi.
Cena 3'30.

Hostnik M. M., **Kratka slovnica ruskega
jezika,** v platno broširano. Cena K 1'76.

Hostnik, M. M., **Ročni Rusko-slovenski
slovar,** v platno broširan. Cena K 5'94.

Juvančič, **Učna knjiga francoskega je-
zika.** I. del. Cena K 3'10. II. del. Cena K 3'64.

Novak, Fr., **Slovenska stenografija.** Prvi
del. Korespondenčno pismo. K 4'62.

Novak, Fr., **Zaznamek okrajšav kores-
pondenčnega pisma.** Cena K 3'30.

Ozvald, K., **Prežer. ova „Nova pisarija“
in „Horacijeva Epistulae“.** Cena K '66.

Šušelj, Ivan, **Biserice belokranjskega
narodnega zaklada.** I. del. Cena K 2'20.
II. del. Cena K 2'75.

Trunk, **Amerika in Amerikanci.** — Cena
K 13'20.

Nova Založba v Ljubljani

ima v zalogi še nekaj
knjižic

Ob 50letnici dr. J. Ev. Kreka

Cena 2 K.

Naročilo na

Novo Založbo v Ljubljani

Novo! Žepne,
namizne in
stenske vži-
galnike (na ben-
cin) dobite pri
tvrdki

KREGAR

Ljubljana, Sv.

Petra cesta 21-23

! KNJIGOVODJA !

ki razume tudi slo-
vensko, češko in nem-
ško korespondenco se
sprejme takoj ali z
novim letom pri

A. OSET, Tolstovrška slatina,
pošta Guštanj, Koroško.

:: Sprejme se tudi invalid ::

Za božično darilo!

Fran Levstik:

Martin Krpan.

S 13 velikimi risbami H. Smrekarja.

Ivan Cankar:

Podobe iz sanj.

Jože Debevec:

Vzori in boji.

Naročila sprejema: Nova-založba v Ljubljani, Kongresni trg 19.

Vino
sadjevec
in kisló vodo

= „Silva vrelec“ =
razpošilja

A. OSET,
Guštanj — Koroško.

Kupim sode, steklenice in suho sadje.